

Az Indiáner birodalma

A birodalom egész Közép-Európára kiterjed, de főként magyarországi része örvend világhírűnek. Budapesti tartománya különösebb karakterű — CUKRÁSZDA nevű — részekre oszlik, amelyek élesen különböznek egymástól.

I.

A belvárosi NAGY vagy FRANCIA CUKRÁSZDA maradéktalanul örzi a békebeli nívót, a békebeli eleganciát és a békebeli erkölcsöket. Utóbbi annál könnyebben teheti, mert az erkölcsöt tudvaleg a két nem összetalálkozása veszélyezteti. Ez pedig itt nem igen fordul elő. Itt 7 dioptriás pápaszemmel sem látható szerelmes-pár. A NFC — női szakasz. A selyembrokattal kárpított falak között mindössze két asztalnál ül néhány férfi. Ezek splendid isolation-jükből — köznyelven: majomszigetükről — mustralgadják a belibbenő „jól konzervált“ dámaikat. Mert mi tagadás, eme Indiáner-tartomány lakossága a felsőbb évszázathoz tartozik. De hála a kozmetika fejlettségének: a hölgyek remekül hatnak. Az ifjúság hamvát pedig a briliánsok szikrázása pótolja. A fiatalágot csak a csinos, disztिंगvált kiszolgálókisasszonyok képviselik. A fiatalágon kívül — a vonzóerőt is, némely úr számára. A levegőben zsongó asszonyi csicsérgés izgatott hangfoszlányaiból ilyenek hangzanak ki: „Három méter struccotoll lesz a lamé-ruhámion...“ „Persze, hogy válnak...“ „És tudod, az a Lanvin-modell örjítően gyönyörű volt...“ „Harmíncketten voltak a Pipi estélyén, de senki sem volt...“

„Indiáner öfelsége habosan és elárvultan frónol a kristályok között. Itt nincs keletje. A hölgyek teát isznak, mert vigyázni kell a testsúlyra...“

II.

Selyemutánzat-tapéta a falon, modernnek szépített hamis-ékszer a hölgyeken. Hangoslármá. Összetolt asztaloknál összezsúfolva ülnek a lecsúszott középosztályi ama hölgyei, akik annyit már nem tudnak ellopni a háztartáspénzből, hogy bridsz-vesztéségre is tel-

jék, tehát hangos megbotránkozással csepeül a drága bridsz-szalónokat és azokat az „üres“ nőket, akik a kártyasztal mellett „fecsérelnek“ el délutánjaikat. Ők a cukrászdai asztal mellett töltik el ugyanezeket a délutánokat. Kávét isznak brióssal 80 fillérért vagy két indiánért majszolnak, ami csak 64 filléres szórakozás. A szórakozás magva azonban a pukkasztás. Kovácsnének torkán akad az indiáner, amikor Keményné hanyagul bejelenti, hogy belvárosi szalonban rendelt ruhát, „mert az mégis csak más, miat amit a házivarrónő tákol össze“. Vasné diszkrétén belerúg az asztal alatt barátnőjébe mert Keményné tegnap tőle kérte kölcsön a varrógépet. De nem árulkodik, mert ő is élvezi Kovácsné pukkadását. Am őt perc múlva ő pukkad, mert Kovácsné azt állítja, hogy 20 fillérral olcsóbban vette a csirke kiijját, mint a többiek. Ilyen ártalmatlan és olcsó mulatság közben telik meg Mirjamcsutkákkal a hamutartó és nyolckor elégedetten távozik a hölgykoszorú: a pukkadással és pukkasztással járó izgalom ellensúlyozta az indiáner-fogyasztással járó hfzást.

III.

Magasra tornyozva állnak az ingerlő sütemények a polcokon és hihetetlen gyorsan fogynak. Süteményen kívül főleg habos gesztenyepüré fogy. Itt senki sem fél a hfzástól. Csak a tulaj fél — a bliccelőtől. Diák-cukrászda ez. Az apró asztaloknál csillogó szemmel és teli szájjal tárgyalnak: „...mit szólsz, a Maki ma majdnem huszonnyolera vett! Fizetéstelen segédfogalmam sem volt Anglia alkotmányáról!“ „Tegnap klassz esztünk volt a szerlárban, képzeld...“ „Te, idehallgass! Holnap ellógunk a tornáról, tudok egy csuda pofát, aki szovjet-bélyeget cserél...“ „Adok egy potyajegyvet a birközómeccsre, ha hagyod leírni az algebrát.“

Hangos kacagástól visszhangzik a terem. Minden arc mosolyog, csak akkor réved rajta zavar, ha fizetésre kerül a sor.

— Két indiánért ettem — hangzik műhanyasággal a kasszánál.

— És hány cukrozott gesztenye volt? — kérdi kérlelhetetlenül az árgusszemű tulaj.

— Azt hiszem, három... — dadogja hi-

zonytalanul a piruló delinkvens és a különböző zsebek rejtékéből nagy keservesen előkerül egy átmelegedett hatos, két krajcár, meg egy — kisszakasz...
IV.

A patinás budai biedermeier-cukrászda obligát randevú-helye a pesti szerelmespároknak. Budaiak nem járnak szívesen ide, mióta úgy „elpestiesedett“. Intellektuel sznobok Taine íránti kötelességüknek tartják, hogy a miliő hatása alatt biedermeier-hangulatba ringassák magukat. Epedő sóhajok szállnak, keblek remegnek, szendén lesütik a ragasztott szempillát és a rúzsos ajkuk Schubert-dait zümmögnek a megszokott sláger helyett. Természelesen habos csokoládét és kalácsot fogyasztanak, mely ételek ugyan nem fogyasztanak, de hát a stílus a fő...
V.

A NAGY BUDAI CUKRÁSZDA érdekesen egyesíti magában a mondainséget és a budai jelleget. Előbbit a zene és a pestiek hangja képviseli, utóbbit a „romantikát lehelő Buda“ égisze alatt meghúzódó idültebb szerelmese és az igazán budaiak. Ez az egyetlen cukrászda, ahol nemesak véletlenül keveredik a Duna két partjának lakossága. A pestiek nézik a budaiakat (nézik? — lenézik). A budaiak nézik a pestieket (nézik? — lenézik). Leszólják egymás ruháját, egymás viselkedését — hogy aztán leutánozzák. És ez olyan jól sikerült mindkét tábornak, hogy már csak a beavatott benszülött képes felismerni, hogy ki hová tartozik. (Hogy ki kinek tartozik, illetve kinek nem tartozik, az külön társasjáték...)
VI.

A körút behallatszó lárámját túlharsogja a rádió bömbölése. A modern fotójökben kényelmesen elnyúlva tereferél a jóidegzetű fiatalág. Huszonötévesnél idősebb vendég be sem tér ide. Néhány modern szerelmes-pár, akik nem érzelmű, hanem freudi alapon tartoznak össze és komplexusaik kitergetésével bizonygatják, hogy „kellenek egymásnak“. Aztán pubertásos kamaszok, akik a marxizmust magyarázzák a csinos kiszol-

gáló-kisasszonynak és kézzelfoghatóan szeretnének bizonyítani a köztulajdon nagyszerűségét. És leányok, akik két flört között egymásnak esküdöznek, hogy soha többé nem fognak „beleesni egy fiúba“, de közben gretagarbós tekintettel néznek át a himnemű asztalhoz...
VII.

A keskeny budai uccában szinte elvész a szerény kis kirakat és az aprócska ajtó, amelyhez lefelé vivő lépcső vezet. Odabenn fakult függönyök, valóban nagyanyánk korabeli ócska bútorok, levendulaszag és töprödött, fehérhajú nénikék majszolják a kávéba mártogatott foszlós-kalácsot. Kéthetes — albrétben járó — képeslapokat nézegetnek és az ókularé mögül fel-felnéznek egymásra. Átbeszélgetnek a többi asztalokhoz és köhögve, mosolyogva emlegetik a régi szép idöket: „Ki hitte volna nyolcvan-negyben, amikor én bálozni kezdtem...“ De nincs bennük megbotránkozás, szelid megértéssel, legfeljebb sajnálkozással nézik a mai leányokat...
★

Indiáner uralkodása százéves évfordulójának csendes megünneplésére szolgáljon ez a kis riport. Mert most száz éve hogy Indiáner elfoglalta trónusát, gróf Pálffy Ferdinánd jóvoltából. A magyar mágnás akkoriban Bécs színházi életének vezető egyénisége volt, mint a Theater an der Wien igazgatótulajdonosa. Pazar bőkezűséggel és kifogyhatatlan ötlelességgel vezette színházát, ahol egymást érték a meglepőbbnél meglepőbb attrakciók, amelyek vagyonokba kerültek. A reklám akkoriban még gyermekcipőkben járt, de gróf Pálffy már felismerte fontosságát és az Indiáner bevezetése is — reklám-célokat szolgált. Az új inycen-falatot ugyanis — ingyen osztogatta színházlátogatóinak, akik az ott fellépő indián-zsonglör mutatványait jöttek megnézni. Az indián-artista népszerűsítését szolgálta tehát a tejszínhabbal töltött csokoládé-gömb, amely aztán száz éven keresztül a cukrászdák legkedveltebb csemegéje lett és ma is diadalmasan trónol minden süteményespolcon.

Rónay Mária